

MAGYAR HADISZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

I.

A MAGYAR LOVASSÁG REGULAMENTUMA 1722.

Az Regiment Jurisdictiójárul, Privilegiumárul s authoritássárul etc.

INDEN némó személek, mellyek az Regimentnél vannak, nagytul fogva kicsinig (azon kívül amint az Oberstlaidinant és Oberstwachtmaster helein emlitetet) akár arra köteles légyen s akár voluntarius Asszonyok, vagy szolga rend az Regiment Jurisdictiója alá tartozandók mindenestül immediate azon ¹ az Oberster in omnes absolute cum imperio mero et mixto exerceálván annak rendi szerint tellyes Jus-Gladiumja lévén az Regimentnek, valamint az Gyalokságnál és Daragonosoknál, ugy hogy az Sententiáját az Comendérozó Generalisnak vagy Quartéljokbul ahol magányosan áll, az Föllséges Bellicumnak bé nem küldi ad ratificandum mind Cuirazirosok, hanem az Oberster ratificálja és hogy executióban vétessik megh parancsolja, egy nappal mindazonáltal előb megh nem jelenti az Generalisságnak akár vesztis s akár veszősztetis vagy farmotringasztatás, kengyel széjasztatás légyen ; hogy ha pedigh gratiát akar adni valamely halálra condemnált személlének az is de jure aggraciandi sibi concessio hatalmában vagyon az Obersternek : excepto tamen solo casu, midőn mezzőben vagy Gvarnizonban valaki az comendirozó Generalis fogságában esik, holt az annak reservált huszonnégy órája alatt attul megh büntettethetik, vagy perdonáltathatik de azonkívül az Regimentnek semmiben sem praejudicálhat.

¹ azonképen.

Hogy ha ellenben az comendirozó Generális valamely delinquentst az Regimentnek conditionate kiszolgáltatna, hogy arra törvént tartaszon és a sententiát executioban vitesse, exempli gratia, ha munitio vagy afféle dolose subtraháltatnék, vagy máskint eő Fölséghe interesse ellen mi practicáltatot s onnend példát statuálni szükséghes volna, tehát az Regiment ne recusállya, hanem véghez vegye, mi ok ne talál-tassek, hogy az Regiment Privilegiuma legh kissebben is debiliáltassek.

Megh livin azonban az Executio in copys communicáltatik az Processus egészlen, mely által az Regimentnek semmisen decedál, csak hogy Jus aggratiandi non retinet, de ha az comenderozó Generális Perdonot adni akarna neki az Regiment böcsülettel reqvirálni kölletik, quo passu nem denegáltatik soha s nem is lehet; Ez mellyet pedigh tudni köl, hogy egy Regiment mitigálhattya ugyan az hadi törvények Pronunciatumát s perdonálhattya is, de nem agraválhattya vagy exasperálhattya soh is.

Authoritassában vagyon az Regimentnek az tisztségeket Oberst-laidinantul fogva legh késsebbig conferálni s törvény által ismét cas-sálni is Kapitántul kezvén Kaprálig, az első mindazonáltal Interessatio nélkül legyen holot más(ké)pen avagy másként tapasztaltatván, mind az Oberster s mind az promotus Tiszt elveszti. Ezen autoritás pedigh azért engedtetet meg eő Fölséghetul, mével minden Regiment ismeri legh inkább az maga allatta valoit (noha minden más Fejedel-mektül magoktul adattatnak) más az hogy az vacantiák sokáig fönt ne maradjanak, hanem mentül előb restauráltassanak, és olyformán az udvar kisedelmes vallására ne köllessék várakozni s ugyanis szok-szor az idő s alkalmatosság sem engedi az ollyatin dilatot mi káros consequentiáknak el tavoztatására nézve; nem különben

Az Oeconomiat tractallya dispositioja szerint s minden fél esztendőrül fél esztendőre számot vett az Hadi Commissariátussággal de Competentia perceptione ex restantia és az compagniákkal is, perceptiot annak szüksége szerint doceáltatván, Mundért, Fegyvert, Standarokat s Dob-Zászlókat pro genio csináltat valahányszor kívántatik, s a mire qvoad requisita alia szüksége vagyon, az közönséghe Interesse mind öszvőséggel, magában mind pedigh separative az Compagniára főképpen vigyáztván, ez lévén az Regimentnek tartalékja.

Mind feő s all Tisztek és köz Emberek dimissioit, hogy az Oberster expediálja az is az Privilegiumok közé való, mert noha ugyan eő Fölséghe nem régen emanált Parancsolattyából mi az Kapralokat s köz Embereket illeti, egy hadi Commissarius is subscribállya az utolsó felén, de az csak a vigre való, hogy az dimitált embernek

marchroutája ott föl tétessék s avval maga hazájában s helységében inuíáltassék directe, mashova ne fordulon, simi ¹ kóborlásra ne adgya magát.

Ha valakinek administratiójából vagy superperceptiójából az Regiment vagy Compagnianak restantiája marad, tehát azon magának tartozó pénzek prae ceteris qvibuscumqve Praetensoribus secundum Privilegium rationem Primpili megh s ki fizettetnek sőt ha idengen kéznél volna is az ollyannak substantiája ott is hasonlóképpen mindenek előtt isto Jure revindicáltak.

Valami az császári hadi Articulusokban, úgy mint Ferdinandi Tertý et Leopoldi primi mellyek az Regimenteknek kiadattak, comprehendáltak pro Privilegio tartatik.

In casu decessus alicujus Officialis az Oberstert illeti az legh jobb Paripája, Parada Czafrangja, nyerge szerszáma, s pár Puskája ; Az régi szokások is azonban megh tartatnak az Regimentnél, mellyeket az Főlléséges Bellicumon kívül más nem tollálhat : Mindazonáltal ha valamely comenderozó nagy Tiszt másként kívánnya, egyben vagy másban azok közül disponálni, mivel az stricta Subordinatiót praetereálni nem lehet engedelmeskedni köll ugyan méglen comandója alatt vagyon, de mihelt föl szabadul ismint az Regiment szokásihoz alkalmaztattya ki ki magát.

Közli : Dr. TÓTH ZOLTÁN.

II.

A KHEVENHÜLLER FÉLE HADI UTASÍTÁS.

(Hetedik közlemény.)

A' Méll-utban lévő Tfata avagy viaskodásrul.

N.

- 1 A' Nyilások szoroffan egymás után nyomakodgyanak, és Nyilás forban tűzellyenek, az után jobb és bal felül meg-szűnnyenek, ha a' föld fekvése engedi, ha pedig nem, tehát vízszra felé mozdullanak, és mind a' két-felül vagy pedig az utolsó nyilás, Battallion Diviziojja után magokat rendőlljék, a' többi Iz és nyilások szűntelen tovább nyomakodnak, és tűzelnek.

¹ semmi.

- 2 A' midőn a' Nyiláfok által nyomakodtak, jobb és bal felé való lódulással, ismét könnyen rendben hozathatnak.
- 3 Ha pedig fe egyik fe másik felül helek nem volna, tehát költetik azon Nyiláfoknak, mellyek jobb és bal felül for számra által nyomakodtak a' Battallium utánn, magokat megénten rendben venni.

Hidat vinyi, hogy azon által mennyi és vízfzfa leheffen térnyi.

- 1 Az egélfz Battallion teljes szemközzel (Fronte) a' Hidhoz nyomakodik úgy hogy a' Zafzlók feléje, igyeneffen állyanak, azonnal mind a' két-fzárnya tftatáz, és a jobb-kéz felül lévő első nyilás, a' hidra nyomódik, ki-is előbb-ne-lújjón, meddig azonn által nem ment, és magát helben állította (*Postirt) a' holl-is Iz sorral tüzel,
- * Postirom Lineának fozott hivatuji, a' hadi-nép előtt áfotott árok, midőn valamelly Paffusnál, meg-allapodik, és magát bé keritti, avagy sántzollya.
- úgy hogy az első Iz mindétig refervában, avagy leg-utóbbra tartafsék.
- 2 A' meg-nevezett első Nyiláft, mingyárt a' Záfzlók mellett, bal felül lévő, kőveffe: afztot ismét máfika, jobb-felül, tovább megént, bal felül, és úgy egy más utánn, meddig mind által-nem-takarofznak a' hidon.
- 3 Midőn már mind az egész nyiláfok a' hidon tul magokat formálták, és helt vertek, az Oberfter vagy a' Comendánt a' Záfzlok-kal őket követi, és a' Battallionnál megént az előbbennyi helekre állanak.
- 4 A' mikor a' Hidon vízfzfa nyomakodnak, avagy magokat retirozzák, tehát a' Záfzlók előre mennek, és a' nyiláfok jobb és bal fzárnyrul az utolsó három Izekkel, tftatáznak: az utánn egy fzer ismind, jobbra-fordulnak, egyike a' máfika után, vízfzfa mennek a' hidon és megént úgy oda állanak, mint az előtt állottak, minek előtte Avanciroztak volna, mell mint egy 8. lépésnyi Distantia, megént szemközzben állanak, és az Ellenséggel viaskodnak.
- 5 Azonn Nyiláfok, mellek előre-a' Hidon vízfzfa-nyomakodvagy-is repaffiroztak, tartoznak amazokat tűzőkkel oltalmaznyi, kik az Arriere-Guardet tartják, és az Oberfter vagy-Comendant az illen történetben minden tehetségéből azon legyen, miként a' Záfzlokát leg-jobban meg-oltalmazhattya.

Bokros Tűzet tfinálnyi.

Ez for szerint szokott lenni, midőn mindén nyilásbul egy vagy két for, már minémű erősnek kőll a' Tűznek lenni, jobb vagy Ballra a' Bokor felé ki nyomódik, és tfatáz ugymint, a' Nyilás jobb-fzárnya sorja, három lépésre elő-lép, jobb lábbal a' balon kívül ; a' ball fzárnyon lévő-for penig, ball lábbal a' jobbon kívül, és Tűzelenek jobbra, vagy Ballra a' mint ki-léptek egymás után, azután meg-fordulnak jobbra, és az előbbi Diftantiájokra mennek, a' hol-mingyárt artzal állonak, el-ottan ezek mellett lévő forok ugyan az előbbi mód szerint, ki-nyomakodnak, és tfatáznak, a' hol mindétig egy köz Tifzt előre a' Bokornál állyon, ki a' népnek mondhatta hogy hová Tüzellyenek, a' Fő Tifztek penig arra vigyázzonak, hogy a' forok rendel a' tfatázáfra ki-nyomakodgyanak.

Közli : Dr. SZENDREI JÁNOS.

A MAGY. TUD. AKADEMIA HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁBÓL.

A hadtörténelmi bizottság *Rónai Horváth Jenő* cs. és kir. altábornagy elnöklete alatt 1914. évi május hó 29-én az Akadémiában ülést tartott, számos bizottsági tag részvételével.

Ezen ülésben *dr. Szendrei János* előadó több folyó ügyet referált, *Pilch Jenő* őrnagy szerkesztő pedig a folyóirat ügyeiről tett jelentést és bemutatta a 2-ik füzet kefelevonatát. Ugyanő jelentette, hogy a folyóirat által hirdetett pályázat határideje május hó 1-én lejárván. Nádasy Ferencz tábornagy életrajzára három és a hadtörténelmi tárgyú fali kép tervezetére két pályamű érkezett.

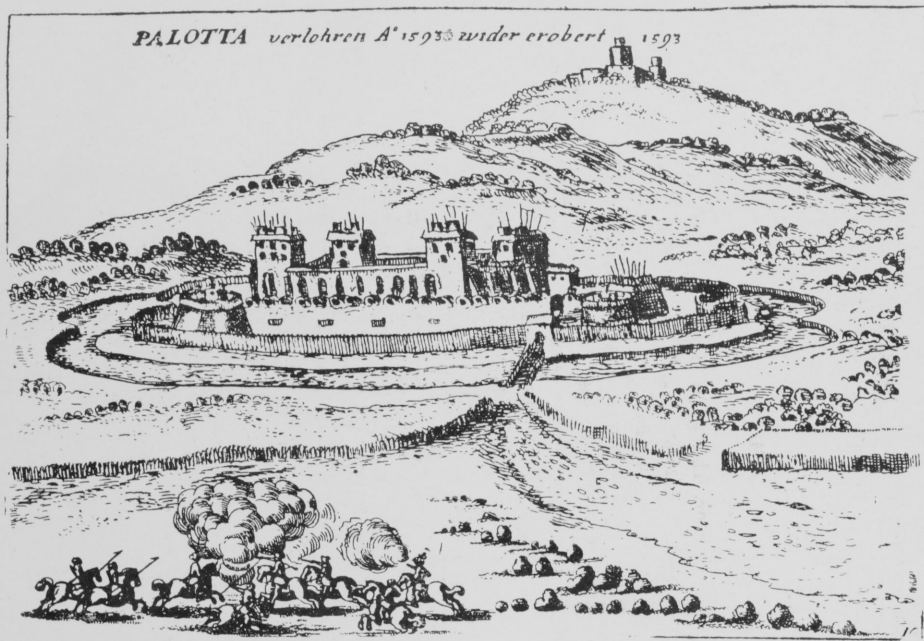
Az első mű bírálatára a bizottság *dr. Márki Sándor* egyetemi tanár rendes és *Gyalokay Jenő* tüzérszázados, bizottsági segédtagot, a másodikra nézve pedig *dr. Szendrei János* előadót és *Gabányi János* százados bizottsági segédtagot kérte föl.

A szerkesztésért felelős Pilch Jenő honvédőrnagy.

PALOTA VÁRA. 1593 BAN.

